

Апотекарска пракса

ISSN 1451 - 1827

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

130

СЕПТЕМБАР 2021

САВЕТНИК ЗА

- › ДИЈАБЕТЕС
- › АСТМУ
- › АНТИБИОТИКЕ

PRIRODNO REŠENJE ZA REGULACIJU HOLESTEROLA

ARTEROPROTECT®

Forte

Smanjuje holesterol

**Smanjuje kalcifikaciju
krvnih sudova**

**Povećava elastičnost
krvnih sudova**

**Uticaj na regulaciju nivoa
holesterola**

Samo jedna kapsula preparata ARTEROPROTECT® Forte na dan obezbeđuje 10 mg Monakolina K koji dokazano smanjuje koncentraciju LDL i ukupnog holesterola.

**Sprečavanje taloženja
kalcijuma u krvnim sudovima
i bolja elastičnost**

Roterdamska studija koja je trajala punih 10 godina, pokazuju da upotrebom vitamina K2-MK7 možemo smanjiti arterijsku kalcifikaciju.

**Poboljšava elastičnost
krvnih sudova**

Upotreba vitamina K2-MK7 može pomoći i da se poboljša elastičnost kalcifikovanih krvnih sudova i na taj način dodatno smanji rizik za nastanak srčanog i moždanog udara.

Реч уреднице

Улазимо у последњи квартал 2021. године са великим бројем активности. Позивамо вас да учествујете на едукацијама које је Комора припремила у сарадњи са партнерима, везано за стручне (антибиотици, дијабетес), професионалне (примена закона о заштити података о личности, имплементација ДАП-а) и животне (психолошка подршка) теме.

Молимо Вас да детаљно прочитате информације које су посвећене члановима Коморе: фонд узајамне помоћи, чланарине, обавеза пријављивања промене података.

У току је упис на 10 програма специјалистичких академских студија на Фармацеутском факултету у Београду, те вас позивамо да се детаљно информишете о могућностима за унапређење свог знања.

Честитамо колегама који су победили на конкурсима поводом Светског дана фармацеута и овогодишњој добитници Награде „Стеван Шукљевић“.

САДРЖАЈ

- 4 Активности Коморе
- 10 Награда Стеван Шукљевић
- 11 Светски дан фармацеута
- 14 Саветник за дијабетес
- 15 Саветник за антибиотике
- 16 Пројекат: Психолошка подршка
- 17 Одговорни фармацеут
- 18 Вакцине - где смо данас?
- 19 Алергије
- 20 Деца и COVID
- 21 Вакцине од А до Ш
- 22 Кластер главобоље
- 24 Апотекарска пракса
- 26 Упиши специјализацију
- 27 Вебинари и ВШО

**Апотекарска
пракса**

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1451-1827 = Апотекарска пракса COBISS
SR - ID 94777858

ГЛАВНА И ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА Драгана Рајковић
СТРУЧНИ САРАДНИЦИ Николина Скорупан, Соња Стојиљковић,
Милан Ракић, Милица Ђукановић
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК Небојша Ускоковић
ПРЕЛОМ И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ Дарко Тонић
ШТАМПАРИЈА Матија д.о.о., Београд
ТИРАЖ 7.820 комада
ИЗДАЈЕ Фармацеутска Комора Србије, Мутапова 25, Београд,
Србија
ТЕЛ/ФАКС +381 11 32 43 144, 32 46 795
ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА komora@farmkom.rs
ПОСЛОВНИ РАЧУН 325-9500900015066-04

КАКО ДА ОСТВАРИТЕ ПРАВО НА ИСПЛАТУ СРЕДСТАВА ИЗ ФОНДА УЗАЈАМНЕ ПОМОЋИ ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Средства из Фонда узајамне помоћи чланова Фармацеутске коморе Србије могу се користити у следеће сврхе:

- Настанка инвалидности због које не може трајно обављати послове фармацеута 30.000,00 динара (од документације је потребно приложити правноснажно решење о инвалидској пензији).

- Настанка болести због које је на боловању шест и више месеци у континуитету 30.000,00 динара (од документације је потребно приложити дознаке о привременој спречености за рад).

- Уништења или оштећења или умањења имовине услед елементарних непогода или других ванредних догађаја за

процењену штету до 30.000,00 динара у висини износа процењене штете, а за процењену штету преко 30.000,00 динара у висини од 30.000,00 (од документације је потребно приложити извештај-записник надлежног овлашћеног органа о узроку настанка догађаја и процењеној штети).

Право на исплату помоћи се остварује на писмени захтев члана Коморе уз прилагање доказа о основаности захтева у року од 6 (шест) месеци од дана испуњености услова за стицање права на помоћ.

Детаљна информација објављена је на сајту Коморе, у делу чланство - Фонд узајамне помоћи.

У складу са уплатама чланарина за 2021. годину и прикупљеним средствима на рачуну Коморе врше се преумеравања на подрачун Фонда узајамне помоћи ради исплате чланова Коморе којима је захтев за исплату средстава одобрен а средства још увек нису исплаћена.

Поред добити од 7.000.000,00 динара (по завршном рачуну за 2020. годину), која су пребачена на подрачун Фонда, до сада су Фонду позајмљена и средства у износу од 3.390.000,00 динара, с тим да иста буду враћена током 2022 и 2023. године.

ИЗВЕШТАЈ О ИСПЛАТИ СРЕДСТАВА ИЗ ФОНДА УЗАЈАМНЕ ПОМОЋИ - COVID-19

Управни одбор Фармацеутске коморе Србије је на седници одржаној 25.8.2021. године усвојио Извештај о исплати средстава из Фонда узајамне помоћи Фармацеутске коморе Србије за време пандемије узроковане заразном болешћу COVID-19 по одлукама које су важиле до 15.4.2021. године. Рок за подношење захтева за помоћ истекао је 15.7.2021. године. Извештај се односи на период до 15.8.2021. године.

ОСНОВ ЗА ПОМОЋ	ИСПЛАЋЕНО		НИЈЕ ИСПЛАЋЕНО	
	БРОЈ ЗАХТЕВА	СРЕДСТВА (У РСД)	БРОЈ ЗАХТЕВА	СРЕДСТВА (У РСД)
ХОСПИТАЛИЗОВАНИ	77	3.400.000,00	0	0
НЕХОСПИТАЛИЗОВАНИ	363	10.890.000,00	447	7.382.000,00
СЕРОЛОШКО ТЕСТИРАЊЕ	52	62.400,00	22	26.400,00
ПРЕМИНУЛИ	4	480.000,00	0	0
ГУБИТАК ПОСЛА	10	200.000,00	-	-
УКУПНО	506	15.032.400,00	469	7.408.400,00

ИСПИС ИЗ ИМЕНИКА КОМОРЕ ЗБОГ НЕПЛАЋЕНИХ ЧЛАНАРИНА

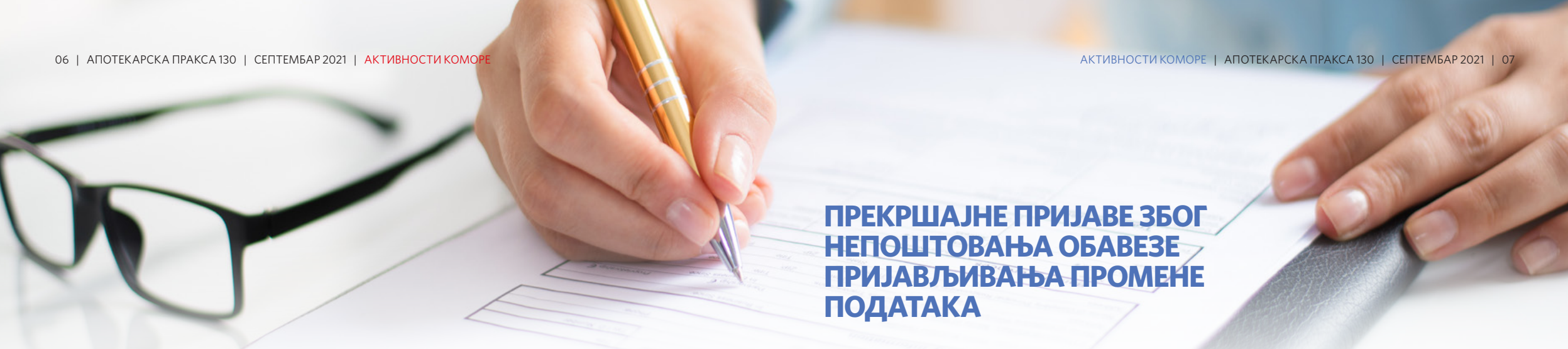
У складу са Статутом Фармацеутске коморе Србије покренут је поступак по службеној дужности у циљу исписа из Именика чланова Фармацеутске коморе Србије због неизмирених, а доспелих обавезе на име чланарине, закључно са 2020. годином.

Достављање опомена због неплаћања чланарина, члановима који исту нису примили услед промене места становања, а коју промену сагласно члану 13. Закона о коморама здравствених радника („Сл. гласник РС”, бр.107/2005, 99/2010 и 70/2017-одлука УС) нису пријавили, као и достављање свих даљих опомена, закључака и решења, вршиће се путем

јавног достављања, на основу члана 78. Закона о општем управном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 18/2016 и 95/2018-аутентично тумачење).

Јавно достављање врши се објављивањем писмена на веб презентацији (електронска огласна табле Коморе) и огласној табли органа и сматра се да је јавно достављање извршено када истекне 15 дана од када је писмено објављено на веб презентацији и огласној табли органа.

НАПОМЕНА: Број чланова који имају дуговања на име чланарине, закључно са 2020. годином смањен је са 1135 чланова (јануар 2021) на 287 чланова (август 2021).

ПРЕКРШАЈНЕ ПРИЈАВЕ ЗБОГ НЕПОШТОВАЊА ОБАВЕЗЕ ПРИЈАВЉИВАЊА ПРОМЕНЕ ПОДАТАКА

ЧЛАНАРИНА ЗА 2021. ГОДИНУ

Подсећамо да је рок за плаћање чланарине за 2021. годину, 31. октобар 2021. године.

У складу са чланом 17. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл. гласник РС”, бр.156/2020) дефинисан је основ за плаћање половине износа чланарине, као и основ за ослобађање од чланарине, и то:

1. Чланови Коморе који се испишу из Именика Коморе у периоду од 1. јануара до 30. јуна 2021. године плаћају чланарину у износу од 2.250,00 динара.

2. Чланови Коморе који се упишу у Именик Коморе у периоду од 1. јула до 31. децембра 2021. године плаћају чланарину у износу од 2.250,00 динара

3. Од плаћања чланарине ослобођени су магистри фармације који су уписани у именик чланова Коморе као приправници.

4. Члан Коморе ослобођен је од плаћања чланарине за 2021. годину у следећим случајевима:

› Ако је у току 2021. године био на боловању у непрекидном трајању дужем од 60 дана (доказ: Дознака издата од надлежног дома здравља).

› Ако је у току 2021. године дуже од 6 (шест) месеци био на породилском одсуству и одсуству са рада ради неге детета, односно одсуству са рада ради посебне неге детета (доказ - један од наведених докумената: Потврда послодавца, Дознака издата

од надлежног дома здравља, Решење издато од општинске или градске управе о праву на накнаду зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета).

› Ако је у току 2021. године дуже од 6 (шест) месеци био незапослен (доказ: Потврда издата од Националне службe за запошљавање).

› Ако је у току 2021. године дуже од 6 (шест) месеци корисник пензије, који није радно активан (доказ: Уверење које издаје ПИО за кориснике пензије остварене у РС).

ВАЖНО: Члан Коморе који није измирио чланарину до 31. октобра текуће године, за ту годину, односно није измирио чланарине за претходне године и исто не учини након писане опомене ни до 31. децембра те године испишује се из именика чланова Коморе (члан 17. став 4. Статута Коморе), што за собом повлачи привремено одузимање лиценце у складу са Законом о здравственој заштити (члан 185. став 1. тачка 7). У случају да члан који је исписан из именика чланова Коморе, због неплаћених чланарина, жели да поново поднесе захтев за упис у именик чланова Коморе, дужан је да пре подношења захтева измири цео заостали дуг (члан 17. став 5. Статута Коморе).

Фармацеутска комора Србије је покренула активности које су дефинисане Програмом рада за 2021. годину, везано за сарадњу са Агенцијом за привредне регистре, односно укрштање података из Регистра здравствених установа и Јединствене евиденције субјеката у здравству са подацима из евиденција Коморе везано за број запослених фармацеута.

Циљ ове анализе јесте утврђивање чињеничног стања везано за број фармацеута у апотекама, након чега би Комора могла да покрене активности са циљем да у свакој смени апотеке буде најмање један магистар фармације.

Приликом прелиминарне анализе која је урађена у периоду јул-август 2021. године, након доставе података из АПР-а, утврђено је следеће:

1. Регистар здравствених установа није комплетан - Све апотекарске установе нису се регистровале у АПР-у или су се регистровале али нису доставиле све законом прописане податке (нпр. податак о броју организационих јединица).

2. Чланови Фармацеутске коморе не пријављују промену података у законски прописаном року, што се односи на све врсте промена, а посебно је везано за промену послодавца, промену огранка, односно престанак/заснивање радног односа.

Ради благовременог ажурирања података који су битни за упис у именик, као и других битних чињеница из надлежности Коморе, а које обухватају:

› промену личних података,

› промену адресе, односно пребивалишта,
› полагање стручног испита,
› почетак специјалистичког стажа,
› полагање специјалистичког испита и испита из уже специјализације,
› стицање назива примаријус, односно наставно-научног звања,
› промену послодавца,
› промену огранка,
› престанак/заснивање радног односа, и др.,

чланови Фармацеутске коморе Србије дужни су да огранку Коморе коме припадају пријаве све промене у року од 30 дана од дана сазнања за те промене, односно чињенице у складу са чланом 13. Закона о коморама здравствених радника („Сл.гласник РС”,бр.107/2005, 99/2010 и 70/2017-одлука УС).

У вези са горе наведеним позивају се сви чланови Коморе код којих су наступиле наведене промене да Захтев са пратећом документацијом, лично или путем поште, поднесу огранку коме припадају. Детаљна информација објављена је на сајту Коморе, у делу Чланство.

Напомињемо да ће од 01. новембра 2021. године, у случајевима где се утврди да су промене наступиле, а члан није пријавио промену података у року од 30 дана, супротно члану 13. Закона о коморама здравствених радника, Комора поднети прекршајну пријаву надлежном државном органу. Указујемо да је за овај прекршај предвиђена новчана казна од 10.000 до 50.000 динара (члан 52, Закона о коморама здравствених радника).

ПОЧЕТАК РЕДОВНЕ СПОЉНЕ ПРОВЕРЕ КВАЛИТЕТА СТРУЧНОГ РАДА У 2021. ГОДИНИ

Фармацеутска комора Србије је у завршној фази припрема за почетак редовне спољне провере квалитета стручног рада која ће бити спроведена у периоду од 15. октобра до 15. децембра 2021. године.

Да подсетимо, новим Законом о здравственој заштити који је ступио на снагу априла 2019. године прописано је да коморе здравствених радника обезбеђују средства за организовање и спровођење редовне спољне провере квалитета стручног рада, предлажу министру здравља листу стручних надзорника и у сарадњи са Институтом за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“ предлажу министру здравља годишњи план редовне спољне провере квалитета стручног рада.

Узимајући у обзир епидемиолошку ситуацију у 2020. години и првој половини 2021. године, а у договору са Министарством здравља, закључено је да су се стекли услови да се у складу са усвојеним планом редовне спољне провере квалитета стручног рада исти реализује до краја ове године.

Одлуком директора Коморе формирана је Комисија коју чине председници органа Коморе, а који су задужени да на основу Листе стручних надзорника за спољну проверу квалитета стручног рада у здравственим установама, другим правним лицима и приватној пракси за 2021. годину, утврђене Одлуком министра здравља број 531-01-00328/2021-09 од 24.05.2021. године и Годишњег плана редовне спољне провере квалитета стручног рада за 2021. годину, утврђен Одлуком министра здравља број 531-01-00294/2021-09 од 26.4.2021. године, одреде тимове стручних надзорника који ће обавити надзор и дефинишу време спровођења надзора.

У складу са усвојеним планом, редовна спољна провера квалитета стручног рада биће спроведена у 46 апотека и једној апотеци у саставу дому здравља.

За стручне надзорнике припремљена је *online* едукација и стручно-методолошко упутство у сарадњи са колегама из Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“.

Листа стручних надзорника и Годишњи план редовне спољне провере квалитета стручног рада објављени су на сајту Коморе, у делу: О нама – Провера квалитета стручног рада.

ОДЛУКА СУДА ЧАСТИ II СТЕПЕНА

Суд части II степена Фармацеутске коморе Србије, на седници одржаној 19.08.2021. године, изрекао је дисциплинску меру за повреду професионалне дужности или угледа члана Коморе из члана 85. ст. 1. тачка 2) и 3) Статута Фармацеутске коморе Србије, новчану казну у висини од 20% од просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији, у месецу који претходи месецу у коме се казна изриче, по подацима републичког органа надлежног за послове статистике у трајању од шест месеци.

ОБУКА ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности и USAID-ов Пројекат за одговорну власт, у сарадњи са Фармацеутском комором Србије, припремају **online обуку за примену Закона о заштити података о личности - ЗЗПЛ** („Службени гласник РС”, бр. 87/18) **чије је одржавање планирано за 12. октобар 2021. године.**

ЗЗПЛ је почео да се примењује 22. августа 2019. године. Апотекарски сектор обрађује велики број података о личности наших грађана и то података који спадају у посебну врсту података о личности, а чија обрада захтева виши степен пажње.

Имајући у виду наведено као и бројне новине које је ЗЗПЛ увео у правни поредак Србије, правних нејасноћа које садржи, као и због комплексности укупне материје, препозната је потреба за додатном едукацијом запослених у апотекарском сектору.

Циљ обуке је да лица која су већ одређена за заштиту података о личности и они који ће тек бити одређени, стекну нова и дограде постојећа знања о праву на заштиту података о личности и да се ближе упознају са обавезама које, у складу са ЗЗПЛ, имају руковођаци и обрађивачи података о личности.

Обуку држи представник Повереника и она је бесплатна.

ЕДУКАЦИЈЕ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ВОДИЧА ДОБРЕ АПОТЕКАРСКЕ ПРАКСЕ

Фармацеутска комора Србије припрема **низ едукација које ће бити реализоване у периоду јануар-април 2022. године везано за имплементацију Водича добре апотекарске праксе** („Сл. Гласник РС”, бр. 27/2021 од 24.3.2021. године) **који је ступио на снагу 1.4.2021. године а почиње да се примењује 1.4.2023. године.**

Водич је подељен на општи уводни део који садржи циљ, дефиниције и принципе добре апотекарске праксе, на основу којих су дефинисане и описане улоге и активности за чије спровођење је одговоран магистар фармације. Нарочита пажња је посвећена стандардима и смерницама који су јасно и прецизно дефинисани кроз 12 посебних прилога.

Едукације за сваки од наведених прилога биће реализоване као посебни вебинари у трајању од 90 минута, након чега ће учесници бити у прилици да

полажу акредитован тест у електронској форми и на овај начин прикупе бодове неопходне за обнављање лиценце.

Штампање Водича добре апотекарске праксе за чланове Фармацеутске коморе Србије омогућило је Министарство здравља „Други пројекат развоја здравства Србије”, а дистрибуција се очекује до краја године.

ДОБИТНИЦА НАГРАДЕ „СТЕВАН ШУКЉЕВИЋ“ ЗА 2021. ГОДИНУ МАГ.ФАРМ.СПЕЦ. СОЊА СТОЈИЉКОВИЋ

КАКО СТЕ ПРИМИЛИ ВЕСТ ДА СТЕ ДОБИТНИК НАГРАДЕ СТЕВАН ШУКЉЕВИЋ?

Вест сам дочекала емотивно и са великим узбуђењем. Овакво признање за мене као фармацеута је огромна срећа, и уједно велики задатак да будем још истрајнија у реализацији идеја и пројеката везаних за фармацеутску струку и јавно здравље.

ШТА ЗА ВАС ЗНАЧИ ОВА НАГРАДА?

Од малих ногу су ме учили да се школа, труд и рад увек исплати. Ова награда је велика сатисфакција за све што радим, и потврда да кад послу приђете с љубављу и жељом да постојеће ствари мењате и унапређујете, то мора резултирати само успехом.

ШТА ЗА ВАС ЗНАЧИ БИТИ ФАРМАЦЕУТ ДАНАС?

Бити фармацеут је велики изазов у овим тешким временима, поред редовног посла суочавамо се и са проблемом пандемије и повећаном могућношћу заражавања због великог броја контаката. И поред тога, пацијенти не смеју осетити ни један наш страх или несигурност. Ту смо да прво њих збринемо, а тек онда да мислимо и на себе. Апотекарством се данас дефинитивно баве упорни и храбри фармацеути.

ШТА СМАТРАТЕ ВАШИМ НАЈВЕЋИМ УСПЕХОМ?

Од свих улога фармацеута издвојила бих утицај на јавно здравље. Фармацеут као едукатор обичног народа има невидљиву али огромну улогу у подизању свести о здрављу људи. Највећим успехом сматрам идеју и пројекат едукације деце у школама и вртићима где смо показали да

можемо допрети до великог броја деце и родитеља, и да нас у Србији има много који смо спремни да се посветимо едукацији пацијената о томе како да чувају своје здравље. Тако наша улога прелази границе апотеке у којој радимо и добија много већу важност.

ВАШ ПРОФЕСИОНАЛНИ МОТО

Сво знање, мудрост, године учења фармације стану у само пар минута комуникације са пацијентом у апотеци.

КРАТКА БИОГРАФИЈА

Дипломирала на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду 2007. године, специјализацију фарм. здрав. заштите завршила 2010., запослена у апотеци, ради у директном контакту са пацијентима, члан редакције часописа „Апотекарска пракса“ од 2015. Сарадник на пројекту Смерница Ф33 у оквиру Секције за Ф33, учесник великог броја пројеката везаних за стручна питања, аутор и коаутор стручних текстова и презентација намењених фармацеутима и фарм. техничарима у оквиру континуиране медицинске едукације. Учесник домаћих и страних конгреса са постер презентацијама, сертификовани предавач за континуирани професионални развој – међународна обука у оквиру SMART пројекта, промотер фармацеутске струке у оквиру јавних наступа и гостовања у медијима са стручним темама из апотека.

НАГРАЂЕНИ РАДОВИ СВЕТСКИ ДАН ФАРМАЦЕУТА

АПОТЕКА: УВЕК ПОУЗДАНА У СЛУЖБИ ВАШЕГ ЗДРАВЉА

На конкурс поводом Светског дана фармацеута на тему “Апотека: Увек поуздана у служби Вашег здравља” пристигло је укупно 37 радова. Захваљујемо се свима који су одвојили време и послали своје радове у којима је на изузетно леп и јединствен начин презентована аптека и улога магистра фармације. Аутори три најоригиналнија рада, по одлуци Комисије, добитници су новчане награде од по 10.000 динара. Њихове радове имате прилику да прочитате у овом броју. Искрене честитке свима!

МАГ. ФАРМ.
МАРИЈАНА
КОРОПАНОВСКИ

При крају сам пете деценије живота, а већ годинама у ванвременској љубави са њом. Од првог корака на стажу, до данашњих дана, нисмо се раздвајале.

Биле смо једна другој учитељице. Она мени о хуманости без краја и почетка, о вечитом квантном сада, о стрпљењу и апсолутној концентрацији. О томе колико је важно бити усмерен ка добрим стварима, колико кошта захвалност за добар савет, прави лек или правилну употребу апарата којим се меренеки важни животни параметри. Научила ме је да се знање и емпатија вреднују захвалношћу и поверењем, а брига и посвећеност осмесима и верношћу. Да су колеге са којима радите ваша друга породица о којој треба подједнако да бринете.

А ја њу о нестрпљењу, радостима и тешким животним причама, за које треба

пронаћи лек. О томе колико је важно преносити своје знање и искуство на млађе колеге, учити их да је факултет тек почетак њиховог пута, да је оно што долази финансијски немерљиво. Указивала јој колико је само велики њен значај за све људе који у њу долазе. Јер сви долазе по помоћ.

Заједно смо иницирале многе жене да ипак потраже савет лекара и на време спречиле тешке приче. Многим смо спасиле животе када смо установиле да се лек неправилно користи или је доза неадекватна. Биле смо им први степен на путу решавања акутних проблема, да успоставимо или потврдимо дијагнозу. И последњи степен у провери хроничне терапије, правилној употреби и интеракцији лекова, јер сви могу да погреше, али ми не смемо.

Заједно смо организовале саветовања о дијабетесу, рационалној употреби антибиотика, о менопаузи, штетном утицају никотина, правилној употреби инхалационих пумпица, гљивичним инфекцијама. Мериле смо витамине и минерале, причале о atopичној кожи, правиле лосионе, емулзије и креме, „пеглале“ боре и флеке од сунца, указивале на значај препарата за сунчање и превенцију и рано откривање

меланома. Промовисале здраву исхрану и здраве навике.

Бринуле о тек рођеним бебама, ублажавале грчеве и свако ницање зубића, тражиле одговарајуће млечне формуле, растварале и дозирале сирупе, преживљавале са родитељима прве болести. Достављале лекове најстаријим паци-

јентима, водиле рачуна о продужењу терапије, давале им упутства о чувању лекова, бринуле о истеклим роковима.

И, ето, то је наша прича, која ће можда инспирисати многе младе колеге да увиде њен значај и пронађу своје место. Једна другој служимо, једна без друге не можемо, а обе смо у служби нашег и вашег здравља. Заувек.

**СПЕЦ. ФАРМ.
КРИСТИНА
КОВАЧЕВИЋ**

Пре пар година, из више различитих извора, до мене је дошла прича о сајбер роботима који ће заменити моје колегинице и колеге, и како апотека више неће бити онаква какву је познајем, већ само један од аутомата налик онима који су нам на факултету нудили освежење у паузи између два предавања.

Као неко ко добар део посла обавља управо захваљући модерној технологији не плашим се исте, али ова прича је у мени пробудила мисао, како би заиста изгледало да нас једног дана замени хладан метал. Ови аутомати би сигурно могли да издају лекове на основу лекарског рецепта и оне који на исти не иду, али да ли би могли да замене апотеку и здравственог радника у њој? Ко би онда комшинци Нади са петог спрата дао савет како се правилно примењује та пумпица за астму? Када би било тако ни колегиница Тања не би могла да уз издавање неопходне терапије утешити мајку чије дете је тога дана враћено из вртића са стомачним вирусом. Колега Милан тада сигурно не би могао да посаветује комшију Перу који болује од остеоартритиса како

да нефармаколошким мерма допринесе свом здравственом стању. У таквој апотеци ни госпођа Ђурић не би могла да сазна да симптоми које има указују на то да је у питању нешто озбиљније и да јој за то не могу помоћи лекови који се добијају без лекарског рецепта.

Данас у време пандемије сведоци смо да се можда ипак није кренуло ка аутоматима, већ ка *online*-апотекама, али прича је малтене иста. Свесни смо колико је самомедикација опасна игра, коју можда најбоље описује изрека да је пут до пакла поплочан добрим намерама. Они који подржавају наведене технолошке новитете, кажу да се чак и проблем самомедикације може регулисати како би ове апотеке биле безбедније. Верујем да је то могуће, али не треба заборавити још један велики недостатак - човек је социјално биће и њему је потребан контакт са људима. Сведоци смо колико нам је то недостајало свих претходних месеци. Управо зато, ма колико све те технолошке иновације нудиле опције за бржу услугу, оне не могу заменити ону душу апотеке, ни фармацеута у њој.

Међутим, уколико дозволимо да се наш рад сведе на рад аутомата, без неопходног улагања у наше вештине и без тежње за сталним напретком у пружању услуга врло лако се може десити да нас ипак замене једним кликом. Зато је заиста важно да користимо сваку прилику за напредак и да наши пацијенти са разлогом осете да је апотека УВЕК поуздана у служби њиховог здравља.

**МАГ. ФАРМ.
СЕРГЕЈ ЈАКИМЕНКО**

Непоколебљива у одбрани бедема свог интегритета, и даље неустрашиво пркоси актуелном епидемиолошком непријатељу. Достојанствено носи улогу која јој је од давнина поверена на здравственој позорници. Апотека. Ништа мање не очекује од свог најпоузданијег сапутника - фармацеута.

Увртлогу бројних промена и ограничења, нешто је ипак задржало епитет константе. Фармацеут је остао најприступачнији здравствени професионалац. Можда и доступнији него икада. Заштитна маска и дезобаријера биле су једине измене на путу до врхунског стручњака за лек. До мисионара промоције здравља и превенције болести.

Старија госпођа и даље у истом термину подиже месечну терапију у Вашој смени. Неретко Вас сачека у издвојеном кутку апотеке, где је навикла да отворено поразговара о својим здравственим проблемима. Убрзо уочавате још једно познато лице - младић са којим сте договорили контролни термин, спремно Вас ишчекује држећи уредно сложене

лабораторијске налазе. Господин из комшилука моли за кратко појашњење око употребе нискомолекуларног хепарина; питаће Вас и колико дуго би требало да настави са узимањем витамина Д. Забринута мама захваљује се на одличним саветима и разумевању за бројне телефонске позиве на које се увек спремно одазовете. Насмејана трудница Вам поручује да сте ефикасно решили њен проблем алергијске природе. Ту је и студент коме сте претходни пут уручили брошуру „COVID-19 Вакцине у Србији“ - свратио је да подели своје утиске након вакцинације. Туристи из иностранства „улепшали сте дан“ због проналажења адекватне паралеле доступне на домаћем тржишту и предоченог режима дозирања исте... Да, пацијент је без дилеме најбољи индикатор указаног поверења.

То исто поверење да се наслутити у беспрекорном ставу за рецептуром, искреном погледу и љубазном осмеху. У вештини комуникације. У спремности да редовно ажурирамо и унапређујемо своју базу знања. Да ревносно усвајамо умећа искуснијих колега и коригујемо сопствене недостатке зарад врхунске фармацеутске услуге. Јер поверење не толерише инстант решења. Оно захтева време и несебично улагање. Верујмо себи. Са друге стране рецептуре, много је оних који рачунају на нас. Спремно прихватимо широк дијапазон одговорности уз редовну примену приложене прескрипције. Сада нам је то потребније него икад!

Rp/ Приступачност и Одговорност

Континуирана Едукација и афирмација струке

Разумевање - саосећајност

aa ad 2500,00 карактера

M.D.S. по потреби, више пута у току дана

ПОСТАНИ И ТИ САВЕТНИК ЗА ДИЈАБЕТЕС

СТАНДАРДИЗОВАНА ФАРМАЦЕУТСКА УСЛУГА КОД ПАЦИЈЕНАТА СА ДИЈАБЕТЕСОМ - СВЕТСКИ ДАН ДИЈАБЕТЕСА

Припремила: маг. фарм. спец. Николина Скорупан

Фармацеутска комора је 2019. године покренула пројекат увођења стандардизоване услуге оболелима од дијабетеса у апотекама. До данас, 62 фармацеута су стекла звање Советника за дијабетес у апотекама, што значи да је најмање 620 особа са дијабетесом добило савет фармацеута о својој болести.

У 2021. за учешће у пројекту пријавило се још 120 магистара фармације, чије резултате очекујемо до краја године.

Као подршку саветницима, Фармацеутска комора је припремила још један тест у електронској форми: „Унапређење стандардизоване фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом“, који је активан и доступан у оквиру Виртуелне школе образовања од маја 2021. године.

Фармацеутска комора наставља да пружа подршку саветницима и свим колегама који желе то да постану. Тако ће и ове године, у оквиру обележавања Светског дана фармацеута, бити одржана два вебинара на следеће теме, о којима ће чланови Коморе бити благовремено обавештени:

1. Како да постанем „САВЕТНИК ЗА ДИЈАБЕТЕС“? - 16.11.2021. у 17 часова

2. Како да као САВЕТНИК ЗА ДИЈАБЕТЕС унапредим своју услугу? - 23.11.2021. у 17 часова

Током новембра, Фармацеутска комора ће промовисати и нове Советнике за дијабетес.

Уколико епидемиолошка ситуација дозволи, позивамо вас да обележите Светски дан дијабетеса у оквиру апотеке и организујете скрининг на дијабетес. Скрининг се врши попуњавањем кратког упитника, а почетком новембра ће на сајту Коморе бити објављено кратко методолошко упутство за скрининг у апотеци.

КАКО ДА ПОСТАНЕМ „САВЕТНИК ЗА ДИЈАБЕТЕС“?

1. Пријави се Фармацеутској комори преко свог огранка.

2. Заврши акредитован пакет у оквиру Виртуелне школе образовања, на тему: „Услуге фармацеутске здравствене заштите за пацијенте са дијабетесом“, који је основа за пружање услуге и садржи ревидиран материјал.

3. Пружи услугу **за најмање 10 пацијената и комплетан материјал (попуњене упитнике) достави Фармацеутској комори Србије (Мутапова 25, 11000 Београд).**

4. Уколико **два фармацеута из једне апотеке добију горе наведену Потврду**, апотека у којој раде стиче право на Сертификат који указује да у тој апотеци пацијенти оболели од дијабетеса могу добити саветовање кроз стандардизовану фармацеутску услугу.

ФАРМАЦЕУТСКА УСЛУГА ПРИЛИКОМ ИЗДАВАЊА АНТИБИОТИКА

Припремила: маг. фарм. спец. Драгана Рајковић

Приликом издавања антибиотика на лекарски рецепт саветовање пацијента је често од пресудног значаја за добру адхеренцу, смањење ризика од нежељених реакција и интеракција, што је један од предуслова за смањење резистенције на антибиотике.

Истраживања су показала следеће:

› Степен адхеренце у терапији антибиотикима није задовољавајући, а што је компликованији режим дозирања и трајање терапије дужи, степен адхеренце је мањи.

› Пацијентима који треба да користе антибиотик чешће од једном дневно и дужи од три дана неопходна је едукација ради побољшања степена адхеренце.

› Што су пацијенти мање информисани о антибиотикима, степен адхеренце је мањи.

Из наведених разлога неопходно је да фармацеут приликом издавања антибиотика да одговарајуће савете и упутства. Како би ова услуга била јединствена у свим апотекама у Србији, Фармацеутска комора Србије је извршила њену стандардизацију, узимајући у обзир примере успешне праксе европских земаља.

Припремљен је следећи материјал:

1. Табела са прегледом клинички значајних интеракција антибиотика и нежељених реакција антибиотика.

2. Табела са прегледом интеракција антибиотика са храном.

3. Табела антибиотских сирупа са начином реконституције и максималном дневном дозом.

4. Контролна листа за антибиотике која укључује и Савете за правилну употребу антибиотика.

Имплементација услуге планирана је у више фаза:

1. Вебинар на коме ће чланови Радне групе која је припремила материјал презентовати садржај услуге, 5. октобар 2021. године (након вебинара учесници могу да ураде акредитован тест у електронској форми који је у оквиру ВШО доступан од маја 2021. године).

2. Наведене табеле од 1-3. биће одштампане и дистрибуиране свим апотекама са којима РФЗО има склопљен уговор за издавање лекова.

3. Контролна листа за антибиотике биће штампана у количини од 20.000 комада и дистрибуирана апотекама ради спровођења пилот пројекта у периоду новембар-децембар 2021. године.

Позивамо све чланове Фармацеутске коморе да се активно укључе у реализацију овог пројекта. Комплетан материјал доступан је и на сајту Фармацеутске коморе, у делу Пројекти.

Пројекат се спроводи у партнерству са Министарством здравља Републике Србије - „Други пројекат развоја здравства Србије“.

ПСИХОЛОШКА ПОДРШКА ЧЛАНОВИМА ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ „РАЗГОВОРИ ЗА БУЋЕЊЕ - ПЕТКОМ У СЕДАМ“

Због великог интересовања својих чланова, Фармацеутска комора Србије у сарадњи са партнерима организује нови сет од 6 вебинара под називом

„Разговори за буђење - петком у седам“

који ће се реализовати сваког петка у 19 часова од 1. октобра до 5. новембра

„Разговори за буђење - петком у седам“ водиће специјалиста клиничке психологије, психотерапеут и председница удружења Саветовалишта за психоонкологију, репт терапеут и лиценцирани *life coach*, Весна Костић.

1.10.2021. године у 19 часова

Комуникација

Покренимо се, направимо жељену промену у свом животу и научимо више о томе како с ким да комуницирамо

8.10.2021. године у 19 часова

Бес - Савети за негативне емоције

Како да се изборимо и амортизујемо свој бес са циљем побољшања квалитета живота

15.10.2021. године у 19 часова

Life coaching

За све оне који желе да унапреде своје резултате у оквиру фармацеутских интерперсоналних релација, а то желе да ураде најбрже и најбоље што могу

22.10.2021. године у 19 часова

Прихватање себе без самообезвређивања

Прихватите себе без условљавања, не осуђујте себе као особу, научите да опраштате себи да би могли да опростите другима

29.10.2021. године у 19 часова

Партнерске релације - како се изборити са раскидом

Партнерске релације и како се изборити са раскидом - узроци, разлози и начин за превазилажење

5.11.2021. године у 19 часова

Зашто је сексуалност табу тема?

Како да прихватимо сексуалност и уживамо у њој, без предрасуда. Научимо да се осећамо добро у свом телу.

ЗАКОНСКА И ПРОФЕСИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ МАГИСТРА ФАРМАЦИЈЕ

Присуство магистра фармације је неопходно у апотеци, а професионалне компетенције магистра фармације су предуслов за издавање лекова. Магистар фармације одговоран је за процес издавања лекова на рецепт и сноси законску и професионалну одговорност за све своје поступке и активности у оквиру овог радног процеса.

ЗАКОНОМ О ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ („Сл. Гласник РС“, бр. 25/2019) уређује се, између осталог, и апотекарска делатност као здравствена делатност којом се обезбеђује фармацеутска здравствена заштита грађана, а која се спроводи кроз систем здравствене заштите и обавља на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите и у приватној пракси (чл. 219. до 233.). Наведеним члановима Закона, између осталог, прописано је шта обухвата апотекарска делатност, да се организовање и спровођење врши у складу са важећим законским прописима и у складу са Водичем добре апотекарске праксе, као и да апотеком **руководи одговорни магистар фармације или магистар фармације са одговарајућом специјализацијом, који је одговоран за стручност рада.**

Магистру фармације је забрањено да врши промет на мало лекова и медицинских средстава супротно одредбама закона којим се уређују лекови и закона којим се уређују медицинска средства и изда, односно прода лек без рецепта, а чији је режим издавања на рецепт.

Фармацеутском техничару забрањено је да обавља фармацеутску здравствену делатност без присуства магистра фармације; издаје, односно продаје на мало лекове на рецепт, као и лекове који садрже опојне дроге, односно одговарајућа медицинска средства; самостално израђује галенске, односно магистралне лекове.

У вези са горе наведеним прописане су одговарајуће надлежности фармацеутског инспектора, који спроводи надзор над обављањем апотекарске делатности, у складу са Законом (члан 249.), које између осталог предвиђају и забрану рада апотеке у трајању од 60 дана, уколико у току инспекцијског надзора не затекне у апотеци магистра фармације

ЗАКОНОМ О ЛЕКОВИМА И МЕДИЦИНСКИМ СРЕДСТВИМА („Сл.гласник РС“, бр.30/2010, 107/2012,0113/2017-др.закон и 105/2017) у члану 146. регулисано је да је за промет лекова на мало, као и целокупну израду и руковање лековима у апотеци одговоран одговорни фармацеут.

ВОДИЧЕМ ДОБРЕ АПОТЕКАРСКЕ ПРАКСЕ („Сл. гласник РС“, бр.27/2021) регулисано је да је присуство магистра фармације неопходно у апотеци, а професионалне компетенције магистра фармације су предуслов за издавање лекова.

Магистар фармације одговоран је за процес издавања лекова на рецепт и сноси законску и професионалну одговорност за све своје поступке и активности у оквиру овог радног процеса, од момента пријема рецепта или налога, приступа електронском рецепту или захтева пацијента, до преузимања лека од стране пацијента или лица које преузима лек за пацијента или од стране другог здравственог радника.

КУРС КОНТИНУИРАНЕ ЕДУКАЦИЈЕ

ВАКЦИНЕ ПРОТИВ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ - ГДЕ СМО ДАНАС?

Припремила: проф. др. Биљана Буфан

Пандемија изазвана SARS-Cov2 вирусом је, између осталих, у жижу интересовања поставила вакцине и вакцинацију - нај-ефикаснију меру заштите од заразних болести. Од почетка пандемије, готово свакодневно се говори и полемише о овим темама, како у медијима и на друштвеним мрежама, тако и у нашем најближем окружењу, радном месту или код куће. Здравствени радници су нарочито изложени бројним питањима везаним за одабир вакцине против обољења COVID-19, начину њиховог деловања, ефикасности, нежељених ефеката и другим сличним питањима. Са друге стране, оваква ситуација је изазиваче других заразних болести и вакцине које се користе у њиховој превенцији ставила у други план.

Имајући све ово у виду, курс континуиране едукације "Вакцине против заразних болести - где смо данас?" који организује Фармацеутски факултет - Универзитет у Београду, има неколико циљева. Учесници ће унапредити знања о традиционалним, али се и упознати са новим, тренутно актуелним типовима вакцина (векторске и вакцине базиране на нуклеинским киселинама) и начинима покретања имунског одговора.

Питање безбедности вакцина је увек актуелно, нарочито за нове вакцине које се одобравају за хуману употребу, те ће се учесници упознати са процедурама

које се спроводе ради процене њихове безбедности.

Учесници ће унапредити своје знање о вакцинама које су у Републици Србији предвиђене Календаром редовне вакцинације за имунизацију педијатријске популације, као и о вакцинама против респираторних заразних болести: грипа, COVID-19 и варичеле. Такође, упознаће се и са истраживањима у области развоја вакцина против распрострањених заразних болести које доводе до значајног оболевања или смртних исхода (маларија, ХИВ, туберкулоза).

Предавачи на овом курсу су наставници Фармацеутског факултета: проф. др Гордана Лепосавић, проф. др Невена Арсенијевић-Ранин, проф. др Мирослав Савић, ванр. проф. др Драгана Божић, ванр. проф. др Биљана Буфан, доц. др Иван Јанчић, као и др сц. Срђа Јанковић, запослен на Универзитетској дечијој клиници „Тиршова“.

Курс је намењен фармацеутима и лекаrimа, акредитован је као национални курс I категорије и учешће на њему доноси 6 поена. Први термин одржавања је планиран за 9.10.2021. на Фармацеутском факултету, а наредни за март 2022. Информације се могу добити на мејл: info@pharmacy.bg.ac.rs, телефоне: 011/3951 380 и 064/1988 607, као и на интернет страници факултета.

АЛЕРГИЈЕ ИЗ ДРУГОГ УГЛА
КАКО ДЕЛУЈУ
ДИЈЕТЕТСКИ
СУПЛЕМЕНТИ

Припремила: маг. фарм. спец. Соња Стојиљковић

Све чешће слушамо од пацијената да су њихове алергијске реакције сваке године све јаче као и да лекови све слабије делују. Пацијентима са алергијским реакцијама недостаје или је премало активан ензим диамин оксидаза (ДАО) који луче ентероцити. Овај ензим већ у цревима врши деактивацију хистамина. Таква недостатак може бити урођен или стечен услед разних стања, након инфекција пробавног тракта или услед присуства неке болести црева.

Повећана концентрација хистамина изазива:

- > свраб (коже, очију, носа, ушију, горњег непца)
- > уртикарију
- > појачани секрет из органа за дисање
- > промене на кожи сличне дерматитису и екцему
- > тахикардију
- > симптоме налик анксиозности и паничном нападу, умору, нервози, раздражљивости
- > бол у грудима
- > назалну конгестију
- > синуситис
- > коњунктивитис
- > главобољу
- > гастроезофагеални рефлукс

Дијететски суплементи који смањују концентрацију хистамина у цревима садрже директно диамин оксидазу или природне састојке (екстракт листа коприве, бромелаин, Н-ацетил-Л-цистеин, цинк). Ови састојци:

- > Неутралишу ефекте хистамина из хране (из намирница које га природно садрже).
- > Помажу разградњу хистамина, отклањају проблеме и симптоме које хистамин може да проузрокује.
- > Смањују упале пробавних органа.

Дијететске суплементе можемо додатно саветовати особама које имају сезонске алергије и немају добре резултате употребом антихистаминика. Овим пацијентима можемо саветовати и да воде рачуна о исхрани, тј. да уносе мање количине намирница које садрже високу концентрацију хистамина.

Намирнице богате хистамином:

- > Месо, месне прерађевине;
- > морски плодови;
- > млеко и млечни производи који дуже ферментишу, тврди буђави и пикантни, стари сиреви;
- > јаја, мајонез;
- > воће (цитруси, вишња, јагоде, кајсије, рибизле, малине...);
- > поврће (парадајз, спанаћ...);
- > орашасте плодове (ораси, лешник, кикирики, бадем...);
- > алкохолна пића, пиво, вино;
- > адитиви (вештачке боје и конзерванси), сирће;
- > зачини (цимет, каранфилић, сирће, чили, анис, кари, мускатни орашчић...);
- > тесто и производи од теста (хлеб, пице, пекарски производи);
- > остало (кечап, соја сос, тофу сиреви, црни чај, чоколада, какао, ...);
- > јела која се подгревају или дуже чувају.

ДЕЦА И COVID-19

Припремила: маг.фарм.спец.
Милица Ђукановић

Са почетком нове школске године, по обичају, апотеке посећују родитељи са питањима о суплементацији за децу. Шта је у ствари исправно?

У идеалном случају, деца би требало да добију витамине из уравнотежене, здраве исхране која укључује: млеко и млечне производе попут сира и јогурта, много свежег воћа и лиснатог, зеленог поврћа, протеине попут пилетине, рибе, меса и јаја и житарице пуног зрна.

Којој деци су потребни витамински додаци?

Реалност у којој живимо је нажалост таква да домаћи оброци нису увек могући. Зато педијатри могу препоручити дневни мултивитамински или минерални додатак за:

- › Децу која не једу редовне, добро избалансирани оброци од свеже, целовите хране.
- › Избирљиву децу која једноставно не једу довољно.
- › Децу са хроничним здравственим стањима, попут астме или пробавних проблема, посебно ако узимају лекове.
- › Децу која једу много брзе хране и прерађене хране.
- › Децу на вегетаријанској или веганској исхрани (можда ће им требати додатак гвожђа), дијета без млечних производа (можда ће им бити потребан додатак калцијума) или друга ограничена исхрана.
- › Децу која пију много газираних пића, која могу излучити витамине и минерале из њиховог тела.

Због тренутно актуелне пандемије, по-мама за суплементима за децу, само је још већа. Све то нагнало је научнике да истраже одговор на важно питање: Деца су рањивија на друге инфекције-зашто су онда мање подложна болести COVID-19 у поређењу са одраслима? Проучавање урођеног имуног система деце могло би бити кључ за разумевање заштите од или подложности SARS-CoV-2.

Честе инфекције које се јављају у првим годинама живота служе за изградњу базе меморијских Т и Б ћелија које ће спречити поновну инфекцију или развој болести уобичајеним патогенима. Тако је педијатријски имунолошки систем припремљен и способан да реагује на новину, функција која би могла бити умањена код одраслих и неефикасна код особа старијих од 70 година. Иако урођени имунитет и Т ћелије играју кључну улогу у одбрани од инфекције, антитела такође играју важну улогу.

Имунска спремност деце да реагују на нове патогене, укључујући SARS-CoV-2, може бити заснована на неколико фактора. Прво, у раним фазама инфекције, природна антитела играју најважнију улогу. Природна антитела, углавном изотипа IgM и настала независно од претходних сусрета са антигеном, имају широку реактивност и променљив афинитет. Они одржавају инфекцију током 2 недеље колико је потребно за производњу антитела високог афинитета и меморијских Б ћелија које ће очистити вирус и спречити поновну инфекцију.

Друго, деца имају способност да брзо произведу природна антитела са широком реактивношћу која још нису одабрана и обликована реакцијом на уобичајене еколошке патогене.

Даља истраживања су у току како би показала разлику у специфичностима антитела деце и одраслих. Повећан одговор антитела деце на ове сезонске коронавирусе делимично је последица унакрсног препознавања подјединице 2 „spike“ протеина, што указује на широк хуморални одговор који није примећен код одраслих. Поред производње антитела, Б ћелије такође имају функцију да луче цитокине. IL-10, снажан антиинфламаторни цитокин производе неонаталне Б ћелије, активирани Б ћелије и IgA плазмабласти. Према томе, имунолошки одговор детета

могао би имати двоструку функцију пружања заштите и смањења имунолошко посредованог оштећења ткива, посебно у плућима.

Еволуција је деци дала предност у преживљавању у борби против познатих и непознатих патогена. Одрасла особа је такође добро заштићена равнотежом ћелија са високом и ниском специфичношћу. Са старењем, неухрањеношћу, имуносупресијом и коморбидним стањима, наш имунолошки систем губи способност прилагођавања новинама. Иако се за сада највише ослањамо на вакцине, истраживање и употреба имунолошких алата које је природа подарила деци могла би побољшати исходе управљања пандемијом.

ВАКЦИНЕ ОД А ДО Ш

ПРОЈЕКАТ ФАРМАЦЕУТСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Припремила: проф. др. Бранкица Филипић

ЦЕНТАР
ЗА
ПРОМОЦИЈУ
НАУКЕ

У циљу јачања општег разумевања значаја вакцинације, Фармацеутски факултет Универзитета у Београду покренуо је пројекат под називом „Вакцине од А до Ш“. Пројекат је подржан од стране Центра за промоцију науке, а намењен је првенствено едукацији студената који не припадају медицинској групацији.

У оквиру пројекта „Вакцине од А до Ш“ кроз низ предавања и радионица, студенти Универзитета у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу, биће упознати са значајем вакцинације кроз историју, фазама развоја вакцина, имунским одговором на вакцине, безбедносним профилем вакцина, као и значајем вакцинације доступним COVID-19 вакцинама. Предавања и радионице одржаће наставници

микробиологије (проф. др Бранкица Филипић), имунологије (доц. др Иван Јанчић) и токсикологије (доц. др Александра Буха Ђорђевић) Фармацеутског факултета у Београду са вишегодишњим искуством у раду са студентима.

Циљ је да се кроз радионице и приказе случајева студенти подстакну да поделе недоумице и непознанице повезане са вакцинама и добију одговоре засноване на доказима. Шире посматрано, верујемо да ћемо едукацијом студената, који ће даље своје знање пренети члановима уже и шире породице, допринети и едукацији опште јавности и на тај начин указати на чињеницу да вакцинацијом штитимо себе и друге.

КЛАСТЕР ГЛАВОБОЉЕ

Припремила: дипл. фарм. спец. Николина Скорупан

Кластер главобоље (КГ) погађају 1 од 1000 људи, чешће мушкарце 20 до 50 година старости. Представљају велики проблем, јер не реагују на аналгетике (НСАИЛ ни опиоиде), а пацијенти их упркос одсуству ефикасности самоиницијативно узимају и ризикују развој главобоље узроковане прекомерном употребом мекдикамената (ГПУМ).

КАРАКТЕРИСТИКЕ

- јављање у периодима - кластерима
- краткотрајни напади
- једнострана, главобоља, веома јаког интензитета
- аутономни симптоми на оку, носу, лицу, са исте стране
- не реагује на примену аналгетика

КГ се јавља као последица активације трограног живца (лат. *nervus trigeminus*) који инервише око, нос и предео око уста. Његовом активацијом се јављају бол у пределу ока и пратећи аутономни симптоми у оку, носу и на кожи лица, увек једнострано.

КГ имају три кључне карактеристике:

1. **Бол веома јаког интензитета** се јавља на **једној страни** главе (левој или десној), захвата **регију ока** и слепоочница. Пацијенти га описују као пробадање, жарење

„попут убода ужареним шилом“. Због несносног бола, пацијент је изразито немиран и агитиран, као да покушава да побегне од бола.

2. **Аутономни симптоми** који прате бол се јављају **на истој страни лица**, а могу бити: сузење ока, миоза, бистра секреција из носа, назална конгестија, знојење лица и чела, пад или оток очног капка.

3. **Образац јављања** напада главобоље је такав да се бол са пратећим аутономним симптомима јавља **изненада**, траје 15 мин. до 3 сата, обично у приближно исто доба дана/ноћи. Пацијент може имати и **до 8 напада дневно**. Напади се јављају у периодима који трајау недељама или месецима (тзв. **кластер периоди**). Током једног кластер периода бол се обично јавља сваки пут у истој половини главе. Код највећег броја пацијената напади почињу рано ујутро или 1-2 сата након одласка на спавање. Кластер главобоља се сматра поремећајем биоритма, јер се напади јављају у одређено доба дана, а кластер периоди почињу обично у пролеће или јесен.

Ван кластер периода, пацијент нема нападе главобоље и каже се да је у ремисији, која може трајати и годинама.

Дијагноза КГ се поставља на основу анамнезе, клиничке слике и неуролошког прегледа.

Пацијенти су често уверени да болују од мигрене и покушавају да ублаже бол применом НСАИЛ, одлажући посету лекару. За разлику од КГ, код мигрене пацијент има потребу да одмара, а од аутономних симптома, главобољу прате мучнина, повраћање, понекад аура, прекомерна осетљивост на звуке, светло, мирисе. Мигрена углавном реагује на не-

ки од НСАИЛ или перорално примењен триптан.

Лечење напада КГ подразумева ублажавање бола инхалацијом кисеоника, парентералном применом триптана или применом раствора лидокаина на слузницу носа (табела 1). Лекове треба применити што пре на почетку напада.

ТАБЕЛА 1. ФАРМАКОТЕРАПИЈА НАПАДА КГ

АКТИВНА СУПСТАНЦА	ДОЗА	ПУТ ПРИМЕНЕ
ИЗБОР 1. Кисеоник Суматрипан Золмитрипан	100%, 7-10 L/Min, 20 Min 6 Mg 5 Mg	инхалација sc ns
ИЗБОР 2. Суматрипан	20 Mg	ns
ИЗБОР 3. Лидокаин Суматрипан	1 MI 4-10% Sol 10 Mg	n po

sc-субкутано, ns-назални спреј, n-назално, po-перорално, sol-раствор

На жалост, у нашим условима, пацијент терапију прима најчешће у јединицама хитне помоћи. Једино лидокаин може да примени сам код куће.

Лек првог избора је инхалација кисеоника, у седећем положају. Код 60% пацијената доводи до значајне редукације бола у року од 30 минута.

Субкутана примена суматриптана код око 75 % пацијената у потпуности отклони бол у року од 20 минута. Золмитрипан примењен перорално је ефикасан код неких пацијената, али су чести нежељени ефекти због велике дозе, док у облику назалног спреја није доступан на нашем тржишту.

Примена лидокаина подразумева да глава треба да је забачена уназад под

углом од 45° током апликације раствора. Потом се глава ротира за 30- 40° у правцу половине главе захваћене нападом.

У пракси, пацијент треба да натопи комадић вате садржајем једне ампуле 2% лидокаина и постави у ноздрву, са стране на којој се јавља бол. Терапију лидокаином треба пробати тек уколико је терапија првог избора била неефикасна или је контраиндикована.

Профилактика КГ има за циљ смањење фреквенце и интензитета главобоља и одлагање или спречавање новог кластер периода. То се постиже применом верапамила или литијума, под надзором неуролога, код пацијената са учесталим, дуготрајним нападима који значајно онемогућавају обављање свакодневних активности.

КЉУЧНЕ УЛОГЕ ФАРМАЦЕУТА У АПОТЕЦИ КАДА ПРЕПОЗНА ПАЦИЈЕНТА СА КЛАСТЕР ГЛАВОБОЉОМ:

- да пита да ли је пацијент био код неуролога и да охрабри да посети неуролога ако већ није
- да га мотивише да примењује искључиво терапију коју је прописао неуролог
- да обесхрабри примену аналгетика
- да објасни правилну примену раствора лидокаина
- да укаже на могуће окидаче и предложи њихово избегавање

ИСХРАНА ПАЦИЈЕНАТА СА ИНФЛАМАТОРНИМ БОЛЕСТИМА ЦРЕВА

Припремила: маг. фарм. спец. Соња Стојиљковић

Пацијенти са запаљењским болестима црева често спадају у потхрањене или чак неухрањене пацијенте. Инфламација у цревима смањује способност ресорпције што може довести до дефицита важних минерала као што је гвожђе, калцијум, витамин B12 и витамин D. Разноврсна исхрана омогућава надокнаду нутријената, а пацијенти у договору са лекаром могу

НАМИРНИЦЕ КОЈЕ ПОГОРШАВАЈУ СИМПТОМЕ:

Храна богата влакнима
Поврће и воће са семенкама
Кукуруз, кромпир
Сирови зелениш
Суво воће
Путер и маргарин
Масна и пржена храна
Сокови богати шећером
Лук, печурке, паприке
Алкохол, кофеин

повремено проверавати статус витамина и минерала и на основу тога може бити препоручена употреба дијететских суплемената. Такође, чести гастрични симптоми - бол, дијареја и мучнина могу довести до смањеног апетита. Смањен унос хране доводи до малнутриције. Пацијенте треба саветовати да редукују количину хране у obroку и да једу више пута дневно. На овај начин избегавају се нелагоде које се могу јавити након обилнијих obroка.

Пацијенти често сами верују да им неке намирнице сметају па их свесно избегавају. Елиминационе дијете које нису контролисане од стране лекара су јако опа-

сне јер пацијенте могу довести до малнутриције.

Лекови који се користе у лечењу инфламаторних болести доводе до поремећаја метаболизма и концентрације нутријената. Тако азатиоприн, метотрексат и сулфасалазин утичу на метаболизам фолне киселине. Дуготрајна примена кортикостероида повећава ризик од остеопорозе, па су калцијум и витамин D суплементи које би ови пацијенти требало често да конзумирају.

НАМИРНИЦЕ КОЈЕ СЕ ПРЕПОРУЧУЈУ:

Кувано поврће
Конзервирано или меко воће
Ољуштена јабука, зрела банана, диња
Цеђени сокови од воћа и поврћа
Мале количине воде често током дана
Немасна храна
Храна са додатком пробиотика и пребиотика

КАКО ФАРМАЦЕУТ МОЖЕ ПОМОЋИ?

Фармацеут у апотеци треба да саветује пацијента да не уводи никакве дијете без консултације са лекаром и да не прави нагле промене у исхрани. Треба да једе често и да узима мање количине хране. Ови савети не могу бити универзални, јер људи имају различита искуства, и не мора да значи да ће све наведене намирнице сметати или пријати различитим пацијентима.

ЗНАЧАЈ САВЕТОВАЊА КОД УРГЕНТНЕ КОНТРАЦЕПЦИЈЕ

Припремила: спец.фарм. Милица Ђукановић

Сведоци смо да у апотекама често траже „пилулу за дан после“, као и да (посебно код млађе популације) не постоји одговарајући ниво знања о контрацепцији, јер је сексуално васпитање и даље табу тема. За превенцију настанка нежељене трудноће са аспекта избегавања радикалних и опасних процедура као што је абортус, неопходна је едукацију о безбедним методама контрацепције.

Ургентна контрацепција данас представља сасвим безбедан метод заштите од настанка трудноће. Наменен је свим женама које су имале незаштићен полни однос, без обзира на фазу менструације. На основу података о безбедности и ефикасности, данас је левоноргестрел лек избора за хитну контрацепцију. Ради се о таблетама комфорне употребе које су због своје максимално остварене безбедности у највећем броју земаља света доступне без лекарског рецепта. Не може се поуздано рећи који је тачан механизам деловања ове „чаробне пилуле“, али главна теорија усмерена је на одлагање и спречавање процеса овулације. Претпоставља се да ако се пилула попије пре овулације, у 80% случајева долази до супресије овулације преко инхибиције лучења гонадотропина. Уколико се третман примени перивулаторно, а фоликул је зрео за овулацију могуће је неколико сценарија: може доћи до супресије овулације, овулација се може десити и овулација се може десити са инсуфицијенцијом жутог тела због субоптималног развоја фоликула.

То значи да су фактори ризика за неуспех ургентне контрацепције непосредна близина овулације и незаштићени однос након употребе. Ефикасност хитне контрацепције је у инверзији са временом које протекне од

незаштићеног полног односа до примене терапије. Унутар 24 часа, ефикасност је 95%, између 24 и 48 часова 85% и 58% уколико се лек примени између 48 и 72 часа. Увек треба саветовати коришћење неке локалне методе контрацепције до почетка наредног менструалног циклуса, након употребе хитне контрацепције.

Никада не треба заобићи нежељена дејства, а најчешће забележено је мучнина. Уколико се јави повраћање у року од 3 часа од примене левоноргестрела, треба попити другу таблету. Важно је напоменути да се после узимања ове таблете, менструални циклус појављује у очекивано време, а некада се може јавити неколико дана пре или касније. Подаци из клиничке праксе указују да се левоноргестрел може применити максимално 4 пута месечно, али исто тако већи је ризик да дође до поремећаја циклуса приликом поновљеног узимања левоноргестрела током истог менструалног циклуса. Зато је препорука да жене са редовним полним односима треба да користе други метод контрацепције.

Потребно је скренути пажњу пацијенткињи да се што пре јави свом гинекологу уколико менструација касни 5 или више дана, ако је наредно менструално крварење неуобичајено обилно или оскудно, или ако се јави снажан бол у доњем стомаку.

Довољно је пружити основне информације кроз неколико правих реченица. Тако да када Вас наредни пут упитају за „пилулу за дан после“, утегните свој бели мантил и будите спремни да пружите прави савет на начин који указује да смо одговорни за промене у пружању здравствених услуга.

УСАВРШИТЕ СВОЈЕ ЗНАЊЕ И ВЕШТИНЕ ИЗ ОБЛАСТИ ФАРМАЦИЈЕ

Припремила: проф. др. Сандра Везмар Ковачевић

Фармацеутски Факултет - Универзитета у Београду је институција са традицијом дугом више од 80 година. И ове године организујемо упис на 10 програма специјалистичких академских студија које је акредитовало Национално акредитационо тело Републике Србије:

- › Биохемијска дијагностика (18 месеци, 90 ЕСПБ)
- › Биолошки лекови (12 месеци, 60 ЕСПБ)
- › Фармацеутска здравствена заштита (18 месеци, 90 ЕСПБ)
- › Фармацеутски менаџмент и маркетинг (12 месеци, 60 ЕСПБ)
- › Фармакоэкономија и фармацеутска легислатива (12 месеци, 60 ЕСПБ)
- › Фармакотерапија у фармацеутској пракси (18 месеци, 90 ЕСПБ)
- › Индустијска фармација (12 месеци, 60 ЕСПБ)
- › Козметологија (12 месеци, 60 ЕСПБ)
- › Пуштање лека у промет (24 месеца, 120 ЕСПБ)
- › Токсиколошка процена ризика од загађивача животне средине (12 месеци, 60 ЕСПБ)

У прву годину специјалистичких академских студија могу се уписати кандидати који су завршили основне академске и дипломске академске студије или интегрисане академске студије у обиму од најмање 300 ЕСПБ, тј. фармацеутски факултет и друге факултете предвиђене појединачним студијским програмом.

Пријава за први уписни рок вршиће се од **20.09.-08.10.2021.** у студентској служби Фармацеутског факултета - Универзитета у Београду у периоду од 9-14 часова.

Упис кандидата ће се обавити у периоду од **20-22.10.2021.** након чега ће бити расписан други уписни рок за преостала места.

Више информација о сваком студијском програму и о цени студија можете пронаћи на интернет страни Фармацеутског факултета - Универзитета у Београду:
www.pharmacy.bg.ac.rs

ПРЕДСТОЈЕЋИ ДОГАЂАЈИ

ВЕБИНАРИ - КОМОРА

Фармацеутска услуга приликом издавања антибиотика

5.10.2021. године у 18 часова

Обука за примену Закона о заштити података о личности

12.10.2021. године од 10 до 13 часова

Психолошка подршка члановима Коморе „Разговори за буђење – петком у седам“

од 1.10. до 5.11.2021. године, сваког петка у 19 часова

Поводом Светског дана дијабетеса

- Како да postanем саветник за дијабетес? – 16.11.2021. у 17 часова

- Како да као саветник за дијабетес унапредим своју услугу? – 23.11.2021. у 17 часова

Имплементација Водича ДАП

20.1. до 14.4.2022. године, сваког четвртка у 17 часова

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА

ТЕСТ Услуге фармацеутске здравствене заштите код пацијента са дијабетесом

До 16.11.2021. године

ТЕСТ Имунолошки и епидемиолошки аспекти вакцинације са освртом на превенцију грипа и пнеумококне болести

До 16.11.2021. године

ТЕСТ Унапређење стандардизоване фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом

До 18.05.2022. године

ТЕСТ Превенција и контрола COVID-19 - значај и улога фармацеута

До 18.05.2022. године

ТЕСТ Правилна примена терапија код пацијената оболелих од COVID-19

Акредитација важи до 18.5.2021. године

ТЕСТ Рационална употреба антибиотика - најбољи начин борбе против антибиотске резистенције

До 18.5.2021. године

ТЕСТ Фармацеутска услуга - предуслов повећања степена адхеренце код пацијената на терапији антибиотцима

Акредитација важи до 18.5.2021. године

Сви пакете ВШО акредитовани су са 5 бодова за учеснике који успешно положе тест.

Eucerin®

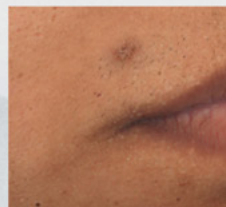
KONAČNO POBEDA NAD TAMNIM FLEKAMA OD AKNI

POTVRĐUJE

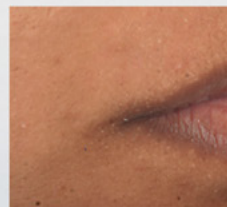
95%*

NOVO

PATENTED
THIAMIDOL

0 NEDELJA
PRE

12 NEDELJA
POSLE**

*Postmarketinško istraživanje preparata u kome je učestvovalo 100 žena, tokom 8 nedelja redovne upotrebe, dva puta dnevno.

**Clinical study with 40 volunteers, 12 weeks of regular usage of both Serum & Fluid twice daily. Example shown, individual results may vary.